

JUHA RAUTIO

SUNNUNTAIN RAJAT

NOVELLEJA

ENOSTONE

Yhtenäiskulttuuri on raunioina. Pähhteön arki mahdottomuus. Vaihtoehdot ovat vähissä, mutta unelma myyttisestä keskiluokkaisuudesta kytee.

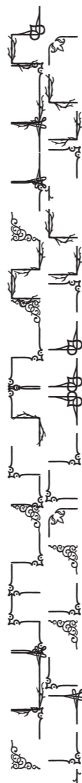
Juha Rautio kuvaa novellikokoelmassaan sivullisten sukupolvia, joille menneen maailman arvot ovat muutakin kuin nostalgiaa. Taitavasti rakennetuissa tarinoissa liikutaan niin peruspalveluiden reuna-alueilla kuin suurten kaupunkien sisäisissä periferioissa.

Sunnuntain rajat avaa uuden oven koomiseen ahdistukseen.

JUHA RAUTIO

SUNNUNTAIN RAJAT

NOVELLEJA

ENOSTONE 2020

© Juha Rautio 2020
Graafinen suunnittelu: Juha Rautio
Kustantaja: Enostone kustannus, Vantaa
enostone@enostone.fi
www.enostone.fi
facebook.com/enostonekustannus
instagram.com/enostone_kustannus
ISBN: 978-952-7389-09-6

*Sini sen vedet kaunistaa
ja rannat kunnia.
Sen yöt ja päivät valosat,
tuhannet tähdet loistavat.
= Zacharias Topelius*

/

*Mielikuvat luokittelevat:
kuka kuuluu ryhmäkuvaan
ja kuka ei.
– Richard Sennett*

Sisältö

I

Maisema ja maisema	9
At War with Satan	21
Että hymy pysyisi	31
Fluidumit I	51

II

Avanto	61
Itäsuomalainen perheydylly	68
Koko maailma avoinna	81
Peijaiset	96
Eväskori	107
Fluidumit II	122

III

Nouse ylös	137
Myrskylyhty	146
Eräs Odysseia	157

1

Maisema ja maisema

Yksitoikkoinen soittoääni kerkesi toistua neljätoista kertaa ennen kuin katkesi kesken tahdin.

Sänky oli kylmä, toinen puoli autiona, lakanat vaihtamatta. Makasin liikkumatta, yritin olla kiinnittämättä huomiota kyllästyttävään erektioon tai siihen että satoi. Ei ollut huonoa säätä tai huonoa oloa, vain pelkkiä muuttuvia tiloja jossain todellisuuden epävakaalla pinnalla. Jos ei olisi ollut näin tosikko, niin aamusta iltaan olisi saanut nauraa vedet silmissä.

Vaatekaapin ovi retkotti saranoiltaan paljastaen tyhjät hyllyt. Muutama kauluspaita ja yksinäinen puvuntakki roikkui rekistä. Ja minä en todellakaan downshiftannut.

Silmät eivät pysyneet kiinni, enkä kyennyt enää makaamaan paikoillaan. Kohottoauduin istumaan, astuin sitten housuihin, jotka odottivat sängyn vieressä lattialla. Antamatta liikkeen pysähtyä laahustin asunnon halki kohti ulko-ovea. Postilaatikonkalle ylsi ovelta kurottamalla.

Ensimmäisellä sivulla oli kuva viisitoistavuotiaasta pojasta, joka seisoi ylpeänä ampumansa ilveksen vieressä. Suupielissäni ei väreillyt. Taitoin lehden kiinni. Vilkaisin puhelimen näyttöä ja pudotin luurin takaisin takin taskuun.

Provastinkadulta nousi portaat ylös Pispalanharjulle. Tihuutti, mutta niin vähän, etten viitsinyt kääntyä takaisin hakemaan sateenvarjoa, jos minulla ylipäänsä enää oli sellaista. Tällaisina hetkinä oli helppo ymmärtää aikalaisiaan: välillä teki mieli liioitella, että kaikki oli mennyttä.

Bussipysäkillä seiso i äiti lapsensa kanssa. Se tuijotti niin kuin olisi nähnyt läpi, paljastanut minut katseellaan, kaiken minkä luulin pystyväni piilottamaan. Kokeilin odottamista hetken, mutta se ei ollut minua varten. Oli pakko lähteä kävelemään.

Kirjaston kohdalla kello näytti vaille kymmentä. Olin jo kääntymässä nousemaan portaita kirjastoon, mutta pyörähdin ensi askelmalta takaisin.

Hämeenkadulla laskeuduin portaat alas pieneen savuiseen baariin. Tiskillä puhelin soi jälleen, painoin sen hiljaiseksi. Nurkkapöydässä näkyi istuvan Hukkanen. Tilattuani kahvin lähestyin Hukkasen pöytää.

»Häivy», Hukkanen sanoi tuoppinsa takaa.

Istuin seuraan.

»Semmoiset oli aiheet», sanoin.

»Minne?»

»Eihän sitä vielä tiedä.»

Hukkanen poltteli sätkää silmät sirrillään.

»Kuule», Hukkanen aloitti.

»Sori. Nyt ei onnistu.»

»No ei sitten, oisin vain kymppiä kysynyt.»

Baarimikko vaihteli kyllästyneesti kanavia tv:stä.

»Et siis ole kuullut?» sanoin.

»Mistä?»

»Ei mistään.»

»Se on kuule paha jos sellaista alkaa kuulemaan. Siitä on...»

»Leikki kaukana, niin niin.»

Kahvi maistui hirvittävältä, kumosin silti kupin tyhjäksi.

»Mukava olisi istua, mutta pakko on nousta.»

»Joskus on», Hukkanen sanoi ja kohotti tuoppiaan. »Nou-sukaudesta puhuvat.»

Katu kuljetti minua pari kertaa edestakaisin, poltatti kaksi röökiä putkeen ennen kuin olin valmis tarttumaan varovasti kahvaan. En mahtanut sille mitään, mielikuvalle ansasta: ovenkahvaan johdetun sähkön saattoi melkein aistia. Jos minulla olisi ollut lapsia, olisin luultavasti jo tottunut tällaisiin tilanteisiin. Oli pakko vain uskaltaa.

Oven sulkeuduttua kadun äänet vaimenivat. Jäin seisomaan aulaan. Ei haluttanut lähestyä. Turvauduin oven oikealla puolella seisovaan automaattiin, josta laskin mukillisen lähdevettä. En näyttänyt erityisen komealta tai muistuttanut ketään kuuluisuutta. Silti tunsin tuijotuksen pöydän takaa. Kostutin kurkkuani ennen kuin otin tarvittavat kolme askelta kohti pöytää.

»Istu alas», nainen sanoi.

»Tulee paljon roskaa näistä», sanoin.

»Sulla on varmaan joku...»

»Mitäpä sitä kierrättämään vanhoja kun halvemmalla saa uuden.»

»... joku selitys.»

»Se on tietty ajan henki.»

»Nyt hei! Mulla ei—», nainen aloitti tiukasti, mutta kiilasin väliin:

»Se oli täyttä kusetusta se keikka.»

»Jumalauta jätkä!» nainen sanoi ja nojasi lähemmäksi. »Sä oisit saanut olla joulun yli siinä hommassa. Sen kun oisit kunnialla hoitanut, niin oltais sitten katottu sulle jotain muuta.»

Pöydällä olevassa kyltissä luki Sales Consultant.

»Mä en ala ihmisille valehtelemaan», sanoin ja katsoin rä-
vähtämättä silmiin. Tätä peliä minulla ei ollut varaa hävitä.
Olin varma että nainen laskisi ensin katseensa.

Sales Consultant huokasi raskaasti, katsoi samalla kynsiään
ja sanoi aikaisempaa heikommin:

»Tollaset jutut voit muuten unohtaa, näistä asioista sulla
on vaihtoehtoisuus.» Tarkistin sen sormukset, vaikka olisin
kyllä tiennyt tarkistamattakin. Vaaleanpunainen kynsilakka
oli hieman lohkeillut yhdestä sormesta.

»Meidän asiakkaat ei valehtele. Voi tulla kunnianloukkaus-
juttu.»

»Tiiäks sä millasia roistoja nää on?» minä sanoin. »Marras-
kuun alussa ilmottivat edellisestä puljusta, että firma on haet-
tu konkurssiin, palkan saisi hakea palkkaturvan kautta. Ei oo
kuulunut vielä. Alkaa tuntua että se on normi käytäntö.»

»Me luotettiin suhun», Sales Consultant sanoi. »Sä olit jo
neljäs meiltä joka jätti tuon keikan kesken. Tajuuksä miten
huonoa mainosta tällainen on meidän firmalle?»

Sales Consultant ei aikonut luopua tuolistaan. Ja minä olin
neljäs joka jätti keikan kesken. Tietenkin tunsin houkutus-
jatkaa hyödytöntä väntämistä, mutta olin tuhlannut voimia-
ni jo nyt liikaa.

»No siitä mä oon tietty vilpittömästi pahoillani», sanoin.
»Pitää mennä.»

Kuplat nousivat kohti pintaa okrankeltaisessa nesteessä. Joku
kävi pummaamassa tupakkaa, mutta tänään minulla ei ollut
antaa.

»Albatrossi aina lepäämättä liittää», sanoi Hukkanen ja istui
tuoppeineen toiselle puolelle ikkunapöytää. Se riisui rotsinsa
penkille. »Näin muuten muijaas.»

»Jaa, oliko millainen?»

»Miten niin?»

»Meinaan vaan, että parempi vai huonompi kuin entinen? Vaikka mistä sitä päältä päin tietää.»

»Kuka sanoi että näin vain päältä päin. Sille!» Hukkanen sanoi ja kilautti tuoppia.

»Et sitten vielä häipynt», Hukkanen sanoi hetken kuluttua.

»Mistä niin päättelet?»

»Kunhan veikkasin. Jos et veikkaa et saa keikkaa, hähähä.»

»Sulla ois tulevaisuutta mainosalalla», sanoin.

»Mä oon liian rehellinen niihin hommiin.»

»Niihinkin.»

»Mikä perkele se on kun kaikki on mennyt niin kieroksi», Hukkanen sanoi.

»Miten niin mennyt?»

»Niin, mistä sitä tietää, etteikö se elämä olisi aina ollut. Kiero kuin karjun kyrpä!» Hukkanen räkätti taas. Portsari näkyi taluttavan pipopäistä vanhusta, joka ei todennäköisesti ollut paljoakaan minua vanhempi. Sen muu pöytäseurue yritti näön vuoksi puolustella kaveriaan, mutta vain sen verran etteivät itse joutuisi pihalle. Radio jauhoi ulkomaista purkkaa, joka ei maistunut enää miltään. Ei olisi oikeastaan huvittanut, mutta jotain tehdäkseen kävin hakemassa uuden tuopin.

»Sekö Leena lähti?» Hukkanen kysyi.

»Mistä niin päättelet?»

»Toisesta tuopista.»

»Kuka sanoi, että tämä on toinen?»

»Ei kukaan.»

»Ihan outo nimi.»

»Sulla ei sitten oo mitään hommia, äläkä sano, että mistä niin päättelet.»

»En.»

»Lähe tekemään yks keikka.»

»Riippuu keikasta. Kerro lisää.»

»En tässä.»

»Ei oo mun juttu sitten.»

»Sä luulet, et sulla on jotenkin vaikeeta. Ei tää elo kuule sen hienompaa muillakaan ole.»

»Lohduttavaa kuulla.»

»Leena kertoi, että sä olit virittänyt köyden kattoparruun.»

»On teillä jutut.»

»Meinasitko että kiikkumaan?»

»Pistin varalle jos tulee leikkisä olo.»

»Ei oo tullut vai?»

»Yhtenä päivänä partaa ajaessa luulin näkeväni hymyn.»

»Tais olla irvistys.»

»Mistä tiesit?»

»Arvaa.»

»Sille!»

Skoolasimme. Hukkanen iski silmää tarjoilijalle, joka tuli plokkaamaan tyhjäät tuopit. Tarjoilija jatkoi ilmekään värähtämättä kohti kantisten pöytää.

»Vai puhelinmyynnillä sinä ittesi eläit?» Hukkanen sanoi.

»Älä usko kaikkea mitä puhutaan.»

»Siitä sun on turha olla huolissasi, mutta tämän uskon.»

Hukkanen tyhjensi tuoppinsa, röyhtäisi ja sytytti tupakan.

»Miten sä oikein sellaiseen eksyit?»

»Se oli erehdys», sanoin.

»Niinhän ne aina on.»

»Tekivät taktisen konkurssin ja jatkoivat eri nimellä. Pääsivät veloista ja vanhoista työntekijöistä. On vähän liian leikkisää hommaa meikäläisen psyykelle. Sulle se vois sopia.»

»Älä, älä. Mulla on hyvät kuviot.»

»Kelläpä ei», minä sanoin.